

(ÚNOR 2019)

KLINIKA VE STŘEDU STŘETŮ

KAREL RŮŽIČKA

► STR.3

Autonomní sociální centrum Klinika na pražském Žižkově bylo poslední roky mediální trvalkou. Rozhodně více pozornosti než činnosti jeho členů bylo věnováno faktu, že léta nevyužívanou budovu komunita nejprve squatersky obsadila, pak ale později dostala výpověď a roky odmítala objekt vyklidit. ◀

MILÍ PŘÍZNIVCI ALTERNATIVY ZDOLA,

Na úvodních stránkách únorového vydání Zpravodaje se Karel Růžička zabývá situací kolem autonomního sociálního centra Klinika, a pokusil se také zmapovat stav dalších pražských squatů.

Ilona Švihlíková pak referuje o akci v Olomouci, kam přijela na pozvání organizace ARPOK – navzdory tomu, že leden bývá z pohledu návštěvnosti podobných akcí poněkud hluchým místem, účast byla poměrně hojná.

Dan Glas potom informuje o zahájení programu pro střední školy, v jehož rámci chtějí

členové AZ informovat o dvou klíčových tématech – o družstevnictví a participativním rozpočtu.

zpravodaj-az@seznam.cz

Jako zajímavost pak přinášíme text Přemysla Votavy – jen málokdo dnes ví, že hamburger, který denně konzumují miliony Američanů, má svůj původ v karbanátku českého hostinského.

Přejeme inspirativní čtení. ◀
Vaše Alternativa Zdola

KARBANÁTEK DOBYL AMERIKU

PŘEMYSL VOTAVA ▶STR.11

Kdo dnes ze stamilionů Američanů stravující se v restauracích Mc Donald's, jen trochu tuší, že za hamburgerem je úspěch syna českého vystěhovalce, hostinského ze Stupna...?◀

GLOBALIZACE NA ÚSTUPLI

ILONA ŠVIHLÍKOVÁ ▶STR.7

Olomoucká organizace ARPOK, která pořádá pravidelné rozvojové večery v Divadle hudby, projevila zájem o přednášku docentky Ilony Švihlíkové o „alternativách zdola“. Účast byla poměrně hojná.◀

AZ MÍŘÍ DO ŠKOL

DAN GLAS ▶STR.8

Startujeme letošní projekt AZ – sérii diskusních seminářů pro střední školy a střední odborná učiliště. Lektoři Alternativy zdola se rozhodli oslovit nastupující generaci. Semináře budou zaměřeny na dvě témata: „Družstevnictví v kostce“ a „Jak využít možností participativního rozpočtu“.◀

OBSAH

- ▶3 Úvodník
- ▶6 Doporučujeme
- ▶7 Globalizace na ústupu
- ▶8 AZ míří do škol
- ▶8 Výbor národní kultury stále žije
- ▶10 Kalendárium
- ▶11 Český karbanátek
- ▶12 Novinky EFES
- ▶13 Ohlasy, tiráž, kontakty

„...ANEBO JEN JÁ, ANEBO NIKDO!“ ANEB KLINIKA VE STŘEDU STŘETŮ

Autonomní sociální centrum Klinika na pražském Žižkově bylo poslední roky mediální trvalkou. Rozhodně více pozornosti než činnosti jeho členů – přednáškám, jazykovým a jiným odborným kurzům, školce, bezpečnostní zóně a podobným aktivitám – bylo věnováno faktu, že léta nevyužívanou budovu komunita nejprve squatersky obsadila, pak po dohodě s majitelem – Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových – legálně užívala za drobný nájem, aby ale později dostala (od ÚZSVM/SŽDC) výpověď a roky odmítala objekt vyklidit.

Text: KAREL RŮŽIČKA

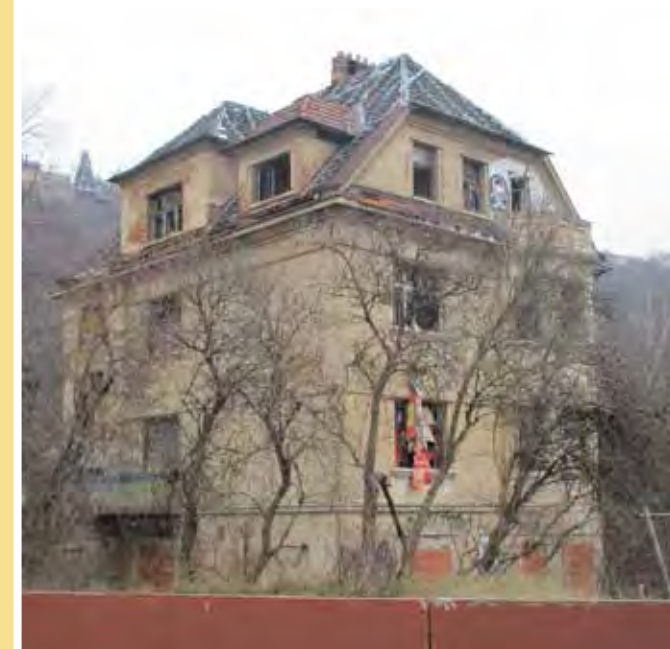
Trochu pozornosti ještě získaly zprvu venkovní koncerty, které hlasitostí porušovaly klid v okolí, což se pořešilo zkrocením decibelů, a později agresivní sexuální úlet jednoho člena s nejasněnou sexuální orientací, který ovšem neskončil jednoznačnou trestní kvalifikací,

ale jako kontroverzní počin. A ještě jedno téma odpůrci přežvykovali: politické názory a aktivity členů. Klinikáři totiž kapitalismus nejen zásadně kritizují slovy, ale účastní se i řady různých protestů, někdy i nepoutaných zákony (třeba mezinárodních demonstrací proti summitům jako G7, NATO, proti uhelným elektrárnám atd.).

Kritiky kapitalismu, třeba i systémové – kteří působí rozpuštění v kapitalistické společnosti, jsou součástí buržoazní demokracie, akceptují ve svém životě pravidla kapitalismu – buržoazie a její nohsledi strpí. Sice nevolky, ale slovní úvahy v tisku, na veřejnosti či v parlamentní „žvanírně“ její politické panství příliš neohrožují a přežívání těchto oponentů je vlastně dokladem demokratické fasády faktické diktatury kapitálu. Hlavní je, že dotyční práci a odpočinek tráví v kapitalistických strukturách, vztazích a procesech, pracují, odvádějí daně a jako vykořisťovaní přinášejí zisky viditelným či zákulisním buržoazním vlastníkům. Avšak existence komunity, která si v tomto kapitalistickém oceánu vytvořila vlastní samostatný ostrůvek praktického života s nekapitalistickými hodnotami a vztahy – to už je malér a výzva k zákroku. K rozprášení, k likvidaci příkladu, který nesmí být následován, který nesmí být inspirací.

NEJDE JEN O BUDOVU

Vyklizení Kliniky nemá proto jen vlastnicko-právní rovinu, nýbrž i ideově-politickou. V Praze má stát a nebo jiné firmy několik obrovských nevyužívaných nebo jen

► Jak toto pomohlo českému státu? Vila Milada, kdysi jedna z těch, které zaplnily poetické místo pražské Pelc-Tyrolky – dnes vizitka působení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Squateři ji roky skromnými prostředky opravovali, vylepšovali, bezpečnostní síly ji během několika hodin zdevastovali v ruinu. Letos to bude deset let, co ministerstvo nechalo vilu, tehdy už deset let squatovanou, násilně vyklidit s tím, že ji potřebuje pro svůj Ústav pro informace ve vzdělání. Ústav již zanikl, Milada se zazeděným vstupem a odkrytou střechou zatím ještě vzdoruje dešti a mrazům a jen smutně může pokukovat po své vynovené sousedce...

zčásti využitých budov, a to i ve středu města, kupř. bývalá Nemocenská pojišťovna na nábřeží Ludvíka Svobody, vedle Jindřišské věže budova bývalé Investiční a poštovní banky, donedávna Dům odborových svazů atd. Tam všude by Správa železniční dopravní cesty získala prostory v rozhodně lepším stavu než na Klinice a má je od svého ústředí pár minut chůze, byť pomalejší než mail. Chce-li ovšem někdo mermomocí zbavit centrum Klinika budovy bývalé kliniky, ač má jiných a lepších objektů habaděj, nedělá to kvůli budově.

Pokud by šlo jen o budovu, tak by státní orgány mohly nabídnout Klinice jiný objekt. Vždyť lidé, jež si sami organizují kursy matiky, jazyků, jesle, školku, zábavu – to je občanský poklad. Co by za to kdysi Socialistický svaz mládeže dal, když by se mu taková parta přihlásila. Lidi, které není nutno přesvědčovat, kteří dělají rozumnou věc sami. Hned by bylo i co vykazovat, takže by se sháněla místnost, klub mládeže, nejvyšší fabričný, fakultní či městský svazák by jednal s ředitelem, děkanem, tajemníkem ONV. Za pakatel, za brigádu, ale co dnes, když se vše měří penězi?

NEPOŘÁDNÝ ÚKLID A „NEPOŘÁDNÁ“ NOVINAŘINA
Ano, pořádek v budově Kliniky nebyl zrovna výstavní. Vedle provozních místností pro přednášky a porady, výuku, pro školku, bar, knihovnu apod. tam bylo pár místností s nepoužívanými, často jen naházenými věcmi, které – na rozdíl od těch provozních – se staly vděčným objektem novinářských kamer a fotoaparátů. Parta z Kliniky nepřekypuje penězi a majetky, takže se snaší a hromadí různé věci – co kdyby někdy přišly vhod.

Zcela mimo jsou mediální útoky ohledně narkomanie. Naopak. Stejně jako v případě někdejší squatované vily Milada, stávající skupina nahradila původní fetující osa-

zenstvo pionýrských squaterů a omezila se na pivo a konopí. Cejchovat odpůrce fetišismu je účinnou pomlouvou jako ušitou pro maloměšťácké oči. A je jedno, zda tak činíte jako místní zastupitel, naštvaný občan nebo jako člověk placený za psaní v mainstreamu nebo v internetovém žumpoidním pelmelu. Hlavní je překrýt to podstatné, obecné, běžné, něčím zvláštním, vedlejším, čím lze manipulovat neobeznámenou veřejností. Tu, která nemá možnost, čas či vůli nejen přijít např. na místo na přednášku, ale třeba si jen rozkliknout webstránku Kliniky.

VLASTNICTVÍ DLE „PRÁVA“ A DLE PŮVODU A UCHOVÁVÁNÍ

Největším kalibrem proti Klinice (a dalším squatům na Cibulce, Miladě, Pohořelci, Albertově, Šatovce aj.) je téma vlastnictví. Idea soukromého vlastnictví v ČR dostoupila fetišizace, když zde obtížněji než na blízkém Západě je lze ukrátit ve veřejném zájmu, ať jde o dálnici, ochranu životního prostředí, záchranu kulturní památky či dokonce o nápravu omylu zákonodárců. Proto roste kritický pohled ostatních účastníků vlastnického právního vztahu volajících po společenské zodpovědnosti vlastníka za vznik, stav, užívání a působení dané věci. Právní podoba vlastnictví příliš nedbá na to, jak kdo k němu přišel, jakmile ale pronikne na správné papíry smluv, rejstříků, katastrů, tak je i zloděj, lupič či podvodník „za vodou“. Vlastnictví podchycené právem jen jako smlouva dvou lidí může překrýt rozličné nesmysly a lumpárny. Jak lze vlastnit strom starší než sám majitel? Ví pes, že je vlastnictvím „svého“ pána? Jak můžete vlastnit něco, co nejste s to naprojektovat a vyrobit? Z ekonomického hlediska, tj. z hlediska vytvoření daného objektu, lze být majitelem hrnku, který si uplácáte z hlíny, nějakého obydlí zařízeného vlastnoručně zho-

► Městské lázně Albertov v pražské ulici Na Slupi obsadili squatteři r. 2009. Budově totiž majitelé, zdá se, přisoudili osud, který v Praze, městě s památkovou zónou světového kulturního dědictví UNESCO, zavedli investoři, developeři, realitní spekulanti z Itálie, jinak to země vyhlášených starověkých památek – zakoupit, nechat zchátrat, zbourat, postavit něco nového. Dodnes je budova nevyužívaná, zazděná okna a výlohy nesignalizují žádnou změnu osudového procesu.

► Šárecké údolí bývalo jedno z nejromantičtějších v Praze, příroda v tomto úzkém, potměnějším a studenějším údolí sahala až k silniče, která spojovala roztroušené domy, vily a usedlosti. Dnes sem pronikají polistopadoví zbohatlíci skupující nemovitosti na kšeft či na vlastní bydlení. Areál Šatovka je v majetku MČ Prahy 6. Opuštěný je osmým rokem, loni její střechu squatteři obsadili právě proto, aby upozornili na to, že místní politici zrovna nedbají o svěřený majetek s péčí dobrého hospodáře.

toveným nábytkem, nebo i nějakého menšího výrobního prostředku, ale babišové, bakalové, kellnerové, křetiňští, gatesové, rothschildové, morganové a další nemohou být vlastníky ani jen jedné „své“ fabriky, banky, výzkumáku. Alexander Rezeš, jemuž Vladimír Mečiar v rámci privatizace přiklepl Východoslovenské železářny, by za celý život nepostavil ani plot okolo jejich areálu, natož to zařízení uvnitř a ani s celou rodinou by je nemohl provozovat. Rozsáhlé a složité objekty mohou být z ekonomického hlediska jen spoluvlastněny. Právní vlastnictví by mělo spočívat na vlastnictví ekonomicky legitimizovaném. Právní podoba vlastnictví, jež ignoruje hmotnou stránku věci a je jen odrazem mezilidských spekulací, je vadná a je zdrojem společenských neshod.

Jednou z nich je i ne/zodpovědnost za ne/využívání dané věci. Ne nadarmo zná právo už stovky let zásadu vydržení majetku. Kupř. Rakousko-Uhersko určilo, že abyste si mohl

zákonně přivlastnit cizí majetek, musel jste státní (veřejný) za lhotežné ignorace úřadů užívat déle 20 let, soukromý za nezájmu dotyčného 10 let (pozn.: ten „církevní“ nenáležel do skupiny soukromého...). A též naše legislativa ústavní se dovolává zodpovědnosti vlastníka. Vytvořené hodnoty by totiž neměly poškozovat jiné osoby a hodnoty a neměly by ležet ladem. To je i případ Kliniky, Milady, Cibulky a dalších budov, byť nedošlo na vyčerpání lhůt vydržení. Před lety bylo v Praze 40 000 volných bytů – a tisíce bezdomovců a další desítky tisíc lidí, kteří sháněli střechu nad hlavou. V některých západních městech v minulosti např. zavedli sankce (daně) za nevyužité byty.

BUDEME NA ZEMI SPOLUVLASTNÍKY ČI NÁJEMNÍKY!

Zeměkoule má omezenou velikost, už 150 let není v obyvateleném pásu kam z globalizující se „civilizace“ uniknout. Limity expanze, extenzivního růstu začínáme již pocítovat. Tudíž musíme přejít ve využívání věci a prostoru od extenzivního k intenzivnímu, od kvantitativního ke kvalitativnímu. Je to cíl pro jednorázový konzum, start pro sdílení. A stopka i pro ty, kteří by díky svým volným prostředkům, jež mají na své zájmy, mohli vykoupit od ostatních jejich věci, prostory, nemovitosti, které mají na uspokojení svých potřeb. Lidé si musejí rozmyslet, zdali chtějí být spoluvlastníky Země, či jen nájemníky na zeměkouli vlastněné oligarchy.

I o tom je Klinika. Vzpouira mladých, komunitně založených lidí, proti fetišizaci vlastnictví, za seberalizaci mimo příliš svazující pravidla cizích zájmů. Se svými omyly a chybami. Kolik režimů toto již zažilo a kolik zpackalo svoji reakci?

Petr Štěpánek coby maršál Russworm v Císařově pekaři praví dalším intrikánům ohledně vlastnictví Golema: „Bud my všichni, anebo jen já, anebo nikdo!“ Kdysi to bylo marně o Golemovi, nyní o Cibulce, Miladě, Klinice. Golem života společnosti totiž jaksi neplní rozkazy velitelů. ◀

► České, a to zvláště pražské, baroko během čtyř století získalo světový ohlas. České baroko - pražská usedlost Cibulka – r. 2019...

DOPORUČUJEME

STÁT SE PROVINIL NEPLNĚNÍM POVINNOSTI CHRÁNIT ZDRAVÍ A BEZPEČÍ LIDÍ

<https://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelске-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2019/03-2019/stat-se-provinil-neplnenim-povinnosti-chronit-zivotni-prostredi-a-zdravi-a-bezpeci-lidi>

Oč jde ve francouzské environmentální petici, kterou podepsaly už více než dva miliony lidí.

JAK SE Z MILENIÁLŮ STALA GENERACE VYHOŘELÝCH

<http://a2larm.cz/2019/01/jak-se-z-milenialu-stala-generace-vyhorelych>

Nemohla jsem přijít na to, proč mám pocit, že malé, přímočaré úkoly na seznamu prostě nezvládnou. Odpověď je mnohem složitější i jednodušší, než jsem čekala – píše Anne Helen Petersen v textu o tom, proč současná generace mileniálů často trpí syndromem vyhoření.

SYTÝ DNES O HLADOVÉM NEVÍ

<https://hlidacipes.org/zijete-si-s-hlavou-nad-rybnickem-co-je-dole-nevidite-syty-dnes-o-hladovem-nevi/>

O životech, pocitech a frustracích lidí v Česku a o důvodech, proč jich tolik volí extrémisty, populisty či Miloše Zemana, centrální média, politici ani ti, kteří neřeší existenční problémy, vlastně nic nevědí. Je o tom přesvědčen Tomáš Koloc, novinář z periferie, který se vedle psaní pro Kulturní noviny dlouhodobě věnuje tématu exekucí a sociální práci.

► Petr Kellner

► Generace mileniálů

VEŘEJNÝ NEPŘÍTEL PETR KELLNER

<http://a2larm.cz/2019/01/verejny-nepritel-petr-kellner/>

Nastal čas prolomit mlčení o společenských dopadech podnikání a politickém vlivu Petra Kellnera a jeho společnosti PPF.

CO ODHALUJE A CO SKRÝVÁ STUDIE PROVEDITELNOSTI KANÁLU DUNAJ-ODRA-LABE

<https://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelске-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2019/04-2019/co-odhaluje-a-co-skriva-studie-proveditelnosti-kanalu-dunaj-odra-labe>

V poslední době se opět rozvířila debata o hypotetickém kanálu Dunaj-Odra-Labe – obřím a kontroverzním vodním díle, které by propojilo povodí všech tří řek a posílilo tak možnosti vnitrozemské a mezinárodní vodní dopravy. Nyní však s novou dimenzí: zastánci vodního koridoru naznačují, že kanál dává ekonomický smysl. Odvolávají se přitom na studii proveditelnosti, kterou v říjnu Ministerstvo dopravy představilo, ale nezveřejnilo.

AGENT Z VARŮ VĚDĚL O PEARL HARBORU

https://www.idnes.cz/karlovy-vary/zpravy/spisovatel-jaroslav-fikar-kniha-karlovarska-tabu-agent-sorge-prostitutky.A181208_444190_vary-zpravy_ba

Legendárního špiona Richarda Sorgeho naverbovala v Karlových Varech pro spolupráci s Moskvou v roce 1929 vojenská tajná služba. Píše to ve své nejnovější knize Karlovarská tabu její autor Jaroslav Fikar.

GLOBALIZACE JE NA ÚSTUPU

Olomoucká organizace ARPOK, která pořádá pravidelné rozvojové večery v Divadle hudby (známého tím, že se v něm každý duben konají vyhlášené Ekologické dny), projevila zájem o přednášku docentky Ilony Švihlíkové o „alternativách zdola“. Leden bývá z hlediska návštěvnosti podobných akcí spíše „hluchým“ měsícem, přesto byla účast poměrně hojná.

Docentka Švihlíková propojila ve výkladu tři problémové okruhy.

Začala u stavu světové ekonomiky. Hlavní zpráva zní: globalizace jako dominantní znak uplynulých desetiletí je na ústupu. Děje se to z důvodů politických (Trumpova politika) i technologických (návrat výroby do mateřských zemí, tzv. re-shoring).

Ekonomika ČR, to je to druhé téma, stojí před nejistou budoucností. Problém spočívá v tom, že její výrazná integrace do světové ekonomiky nemá příliš vhodné nastavení. Naše extrémně otevřená ekonomika neumožňuje setrvalý nárůst životní úrovně. Navíc je silně zranitelná, či z opačného pohledu, má poměrně malou odolnost, protože je příliš závislá na několika velkých zahraničních firmách, několika málo sektorech (především automobilový průmysl) a je přehnaně závislá na exportu do EU, zejména Německa.

Naléhavým strategickým úkolem je proto zvýšení odolnosti české ekonomiky, už jen kvůli tomu, jak se ve světové ekonomice navyšují rizika (a nejen tam, stačí uvést klimatickou změnu). A právě zde vstupují do hry alternativy zdola, třetí velké téma současnosti.

Abychom tomu porozuměli, je potřeba zdůraznit, že lokální ekonomika je další možností vedle soukromého a státního sektoru. Není tak závislá na zisku a nekonečném růstu. Obsahuje i prvky vzájemnosti a sdílení, proto bývá někdy definována jako třetí okruh ekonomiky. Je méně závislá na výkyvech nálad vzdálených miliardářů v nejistém světě, protože nabízí možnosti přímé participace občanů, rozhoduje se na jejich úrovni. Je to jiná situace než v globalizaci, kde jsme obětí rozhodování mimo národní státy, a často přesahujícího kontrolu států vůbec.

Pro lokální alternativy je typické, že nabízejí možnosti uzavřeného výrobního cyklu, kde se zpracovává co možná nejvíce místních zdrojů pro místní spotřebu. Je-li v takové „ekonomice na krátkou vzdálenost“ v místě produkce i odbytu, peníze neunikají za hranice lokality, protože každý místní výdaj je zároveň místním příjmem. Vedle tohoto lokálního ekonomického cyklu může vzniknout i další cyklus, materiálový. Je jím výroba „od kolébky po kolébku“, tedy oběh materiálů od výroby přes spotřebu a zpracování odpadů až k jejich novému využití.

Právě v této provázanosti je největší potenciální síla lokální ekonomiky. Lokálnímu a materiálovému cyklu se přitom nejlépe daří ve spolupráci s participací, ekonomickou demokracií. Minulá krize potvrdila mimořádnou odolnost firem, které mají podobu družstev či zaměstnanecké spoluúčasti nějakého typu. Právě po krizi po roce 2008 (to začala v USA, k nám přišla o rok později) jsme si mohli ověřit, do jaké míry je tato odolnost reálná. Často jsou v této souvislosti citovány výzkumy Evropského parla-

mentu, které to potvrdily naprosto jednoznačně.

Když došlo v olomouckém Divadle hudby na diskusi, řada dotazů se vracela do minulosti, především k privatizaci nebo k neslavné historii „kampeliček“, které potopila právní úprava umožňující vykrádání. A pochopitelně se mluvilo i o mzdových podmínkách a sociální situaci dneška. Jedna otázka se opakovala: jak podporovat místní (lokální) zboží, když má řada občanů tak hluboko do kapsy?

Mezi diskutujícími zazněla řada názorů: od těch, že mzdová úroveň je tématem pro vládu, až po uvědomělost spotřebitele (spotřebovat méně, ale lokálně), více hledět na životní cyklus výrobku (který je dnes u řady zboží uměle zkracován) a na ekologické dopady naší činnosti.

Pro Alternativu Zdola z toho vyplývá řada impulsů. Není pochyb o tom, že potenciál lokální ekonomiky je velký. Její význam vzrůstá vzhledem k vývoji světové ekonomiky. Práce pro alternativy zdola je tedy více než dost. ◀

(ilo)

AZ MÍŘÍ DO ŠKOL

Název článku, poněkud evokující myšlenku, že se někteří členové AZ znovu chystají do školních ška-men, ve skutečnosti zahajuje letošní projekt AZ – sérii diskusních seminářů pro střední školy a střední odborná učiliště. Lektoři Alternativy zdola, kteří se dlouhodobě zabývají přednáškovou činností, se nyní rozhodli oslovit nastupující generaci. Semináře budou zaměřeny na dvě klíčová témata: „Družstevnictví v kostce“ a „Jak využít možností participativního rozpočtu“. Forma diskusních seminářů by měla mladé lidi inspirovat a motivovat k tomu, aby se těmito tématy více zabývali a třeba jednou i uvedené poznatky využili v praxi. Alternativa zdola také tyto semináře nabízí jakýmkoliv zájemcům z ČR, kteří by měli o tato témata zájem a chtěli by ve své škole nebo organizaci takový seminář uspořádat. Délka semináře i s následnou diskusí je cca 1 – 1,5 hod. dle dohody s pořadatelem. Ukázky našich seminářů lze nalézt zde:

https://www.youtube.com/results?search_query=alternativa+zdola

Zájemci o zorganizování semináře se mohou obrátit na koordinátora cyklu seminářů Daniela Glase, tel.: 606 055 357, mail d.glas@seznam.cz. ◀ (dg)

VÝBOR NÁRODNÍ KULTURY STÁLE JEŠTĚ ŽIJE

Náš Výbor národní kultury, z. s. existuje již celé čtvrtstoletí. Jsme spolkem lidí, kteří mají zájem se aktivně podílet na důsledném posilování vědomí celospolečenského významu kultury v nejširším smyslu, zdůrazňování tradice české kultury, ozřejmování problémů současného kulturního života a jejich příčin, a varování před škodlivým působením západního kultu násilí a nevkusy. Jsme vedeni snahou o zachování kontinuity české národní kultury, o ochranu jejích opravdových hodnot a o zmírňování záporného vlivu tržních a současných politických podmínek na rozvoj kulturního života v České republice, snahou čelit úpadku tradiční a uznávané české kulturní vyspělosti.

VNK byl založen z podnětu desítek významných umělců, spisovatelů, teoretiků a kulturních pracovníků, kteří se v rámci široké ankety přimlouvali za vznik podobné organizace. K uplatnění svých záměrů v praxi publikuje VNK stanoviska k základním otázkám i k aktuálním problémům a událostem kulturního života. K popularizaci

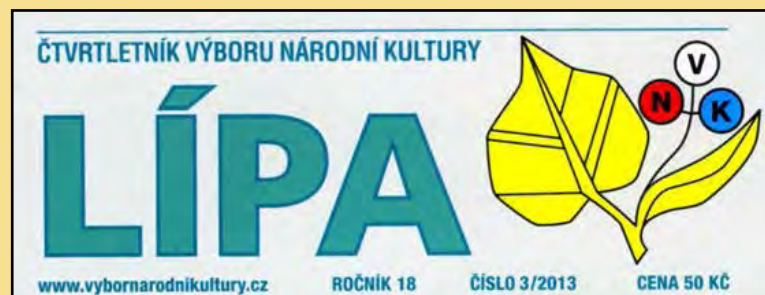
hodnotné klasické i soudobé tvorby jsme se vždy snažili v mezích možností pořádat přednášky, literární večery, koncerty, výstavy výtvarného umění. Spolupracujeme při tom také s jinými organizacemi sledujícími podobné cíle.

PERIODIKUM LÍPA

Důležitým nástrojem působení VNK je jeho tištěný čtvrtletník Lípa, uznávaný a svým způsobem ojedinělý literární a kulturně-kritický časopis, který přináší původní i převzaté články, studie, komentáře, fejetony a recenze o událostech kulturního života. Publikovány jsou rovněž hojně ukázky z nové, především české poezie. Šéfredaktorem Lípy je už sedmým rokem publicista Jan Poláček, a za jeho vedení je Lípa kritiky srovnávána se slavným prvorepublikovým levicovým čtvrtletníkem U. Nejen oni, ale také naši čtenáři na ní oceňují – kromě toho, že Lípa předkládá to, co režimní média vytěsňují – také skutečnost, že každé číslo vyniká promyšlenou a působivou skladbou, vyvážeností, a také to, že Jan Poláček místo publikování vlastních článků dává přednost pracím jiných autorů. Ti všichni si upřímně přejí, jak vyplývá ze zveřejňované korespondence, aby se Lípě podaři-

lo „vyjít z karantény“ a najít ne další stovky, ale tisíce čtenářů nejen na levici, ale i na pravici, kde je přece pořád dost lidí, pro něž není český národ pouhý zanedbatelný přežitek.

Z naší další činnosti můžeme zmínit například vyslání člena našeho předsednictva, hospodáře Jana Korála, na Všeslovanský sjezd do Ruské federace, a jeho působivé a posluchači hojně navštívené přednášky s audiovizuální složkou o této

akci jak v Praze, tak ve spolupráci s naším pobočným spolkem VNK také v Brně, či jeho cestu na Shromáždění odporu do Budapešti, kam jsme ho rovněž delegovali. Nebo hrané pásmo o Charlottě Masarykové, s národními a vlasteneckými písněmi, napsané naší členkou a přispěvatelkou Marií Neudorffovou, se kterým vystupovala v úplně zaplněném Divadle u Valšů. Ke 100. výročí vzniku československého státu pak literárně hudební pořad Královská

lípa vypráví vokální skupiny Nestejskáme si. Představení se konalo ve Slovenském domě. Další již dohodnuté akce jsme museli zrušit pro nedostatek financí.

OŽIVENÍ WEBU

Situace VNK se po přechodném nejistém období v roce 2016, kdy se uvažovalo o jeho zrušení, včetně ukončení vydávání čtvrtletníku Lípa, stabilizovala. Poslední valná hromada VNK proběhla za hojné účasti členů i sympatizantů, a jejich odezva byla velmi pozitivní. Měli jsme již fungující předsednictvo, byla znovuzřízena kontrolní komise a stabilizována redakční rada Lípy. Díky rychlému zásahu se podařilo získat po několika letech zpět naši původní webovou doménu www.vybornarodnikultury.cz, a začali jsme tyto naše webové stránky postupně oživovat články, fotografiemi, kresbami, atd.

POTÍŽE S NADACÍ

Snahu o naše zrušení v roce 2016 jsme sice přežili, ale v loňském roce přišel další útok. Česká nadace 2000, která byla po léta hlav-

ním sponzorem VNK, nejenže nás přestala sponzorovat, ale sehrála s námi velmi nečistou hru. Místo aby nám řekli na rovinu, ať od nich žádné peníze nečekáme, kladli si jako podmínku, že musíme rozšířit svou činnost, že musíme dělat to a to a to, že nám pak na to dají peníze. Výsledkem bylo, že jsme utratili i peníze od jiných sponzorů za věci, za které bychom jinak neutráceli, a dostali se do velmi těžké finanční situace. Jednání České nadace bylo za všemi hranicemi slušného chování, dá se říci, že nás tato „nadace“ de facto sprostě okradla. Kdo byl za tímto jejím jednáním, zatím nevíme.

Proto teď uvítáme všechny, kteří nás podpoří. Samozřejmě bychom potřebovali nové sponzory, ale budeme rádi za každého nového člověka, který se rozhodne stát se naším členem, nebo si předplatí náš čtvrtletník Lípa (i když v současné situaci nemůžeme zaručit, že jeho čísla budou vycházet pravidelně, bez zpoždění). A ještě víc za každého, kdo se v případě, že se nám podaří sehnat finance, aktivně zapojí a pomůže nám v organizování přednášek, koncertů, výstav a jiných kulturních akcí. ◀

Jan Kristek
předseda předsednictva VNK, z.s.

KALENDÁRIUM ÚNOR 2019

18. 2. 2019 od 17:00 hod. – „Maďarská zahraniční politika, vztahy k EU“, budova ÚV KSČM Praha 1, Politických vězňů 9, v zasedací místnosti č. 76. Klub mezinárodní politiky a Klub společenských věd zve na přednášku Petra Balla, experta na Maďarsko.

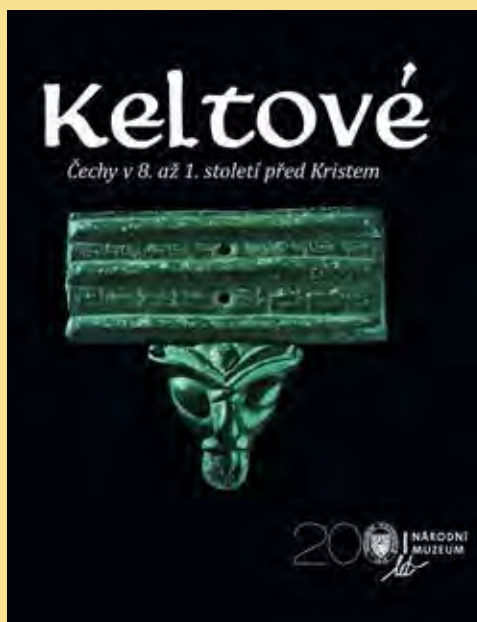
21. 2. 2019 od 17:00 hod. – „Levicové osobnosti v meziválečné kultuře ČSR“, Ústřední rada odborů, nám. Winstona Churchilla 1800/2, Praha 3. Spojenectví práce a solidarity zve na přednášku PhDr. Věry Beranové, zaměřenou na osobnosti české kultury mezi dvěma světovými válkami.

25. 5. 2018 – 24. 2. 2019 – Výstava „Keltové“, Národní muzeum v Praze, Václavské náměstí, Praha 1. Na výstavě Keltové se seznámíte nejen s duchovním i každodenním životem keltských kmenů, ale také s bohatým a proměnlivým světem doby železné ve střední Evropě.

13. 9. 2018 – 3. 3. 2019 – „Krásná jizba 1927—1948 / Design pro demokracii“, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, 17. listopadu 2, Praha 1. Krásná jizba, založená jako pobočka nakladatelství Družstevní práce na konci roku 1927, patřila k nejvýznamnějším českým institucím v oblasti bytové kultury a designu první poloviny 20. století. Stala se platformou uplatnění zásad funkcionalismu a prosazování požadavků na kvalitu průmyslové výroby užitných předmětů.

18. 12. 2018 - 27. 2. 2019 – „The Best of Czech Press Photo“, Karolinum, Ovocný trh 3, Praha 1. Výstava The Best of Czech Press Photo je první akcí, která oslaví čtvrtstoletí soutěže Czech Press Photo. Stěžejním prvkem výstavy, která čítá cca 150 snímků, jsou Fotografie roku, které doplňují další důležité fotografie z daného ročníku. Výstava retrospektivně nahlíží na uplynulé dvě

dekády objektivem českých a slovenských předních fotografů. ◀
připravil Dan Glas

O TOM, JAK ČESKÝ KARBANÁTEK PŘEVÁLCOVAL AMERIKU...

Je to jak v té pohádce o českém Honzovi, který se stal králem .... Tento příběh je zcela pravdivý. Najděte si Stupno, vesnici nedaleko městečka Radnice na Zbirožsku. Z tohoto kraje, kde si bída s nouzí podávaly ruce, odešel do světa roku 1888 hostinský Alois Kroc. Tehdy za císaře pána, statisíce našich krajanů odcházelo za lepším životem do ciziny, tedy do Ameriky, na ruskou Volyň, nebo do Banátu...

Alois Kroc zakotvil v Americe v Chicagu, zde se narodil jeho syn Raymond Albert Kroc (1902 – 1984), od roku 1955 majitel firmy McDonald's. Jeho firma dnes působí ve 140 zemích světa. Bez toho pověstného hamburgeru od firmy Mc Donald's, by Američané asi umřeli hladu. Však se do těch jeho hamburgerů zakousne denně 60 milionů zákazníků, jen těch restaurací má firma McDonald's přes 30 tisíc.

Američané si tento podnikatelský úspěch až příliš přisvojují, patří totiž k jejich americkému stylu života, ale není tomu zcela tak. Tím správným mužem, který Ameriku přivedl k tomuto životnímu stylu, tedy ke „karbanátku“, byl náš krajan Čechoameričan Raymond Albert Kroc. Vyzkoušel mnoho zaměstnání, až jednou si všimnul stánku s rychlým občerstvením, prodávali tam párek v rohlíku. Zde se seznámil se zakladateli firmy MC Donald's, bratry Richardem a Mouricem. Potom již

pohádka, o zázračném podnikateli českého původu, dostává rychlý spád.

Z vyprávění od svého otce si připomenul Raymond A. Kroc milované české karbanátky, které patřily k tradiční české kuchyni jeho předků ze Stupna. Místo párků začal prodávat karbanátky v žemli. V roce 1955 má už pronajatu první provozovnu od firmy bratří MC Donald's, a v roce 1961 celou tuto firmu odkoupil za 3 miliony dolarů.

A tak české karbanátky vyrazily do světa k zákazníkům. Na té cestě do světa dostaly již nové jméno, tedy hamburger. Raymond A. Kroc měl úspěch, jeho karbanátek, tedy nyní už hamburger v teplé žemli, zaplavil svými restauracemi rychlého občerstvení celý svět. Když zemřel v roce 1984, zanechal za sebou prosperující firmu, která změnila, jak svět, tak i Ameriku.

Kdo dnes z těch stamilionů Američanů stravující se v restauracích Mc Donald's, jen trochu tuší, že za tímto hamburgerem tedy karbanátkem v housce, je úspěch syna českého vystěhovalce, hostinského ze Stupna... ?

Tak až pojedete v létě na výlet kouzelnou krajinou Zbirožska, zastavte se ve Stupně. Je tam pamětní deska (na bývalém hostinci) připomínající životní cestu Raymonda Aloise Kroce. Zemřel 14. ledna 1984, před 35lety. ◀

Přemysl Votava (Národní socialisté Praha)

► Raymond A. Kroc (1902 – 1984)

EVROPSKÝ AKČNÍ PLÁN PRO ZAMĚSTNANECKÉ VLASTNICTVÍ

Začátkem února proběhne v Bruselu evropská konference o zaměstnaneckém vlastnictví akcií, politice, o které se v Evropě mluví již 30 let, ale teprve letos se konečně dostává do horké fáze. Tato politika se opírá o rezoluci Evropského parlamentu z loňského 23. října, proto i konference Evropské federace zaměstnaneckého vlastnictví akcií EFES proběhne ve spolupráci s EP.

V současné době najdeme v Evropě 10 milionů zaměstnaneckých akcionářů. Avšak kdybychom se chtěli srovnávat s počty zaměstnaneckých akcionářů v Americe, potřebovali bychom jich šestkrát víc. Teoreticky k tomu máme v Evropské unii už delší čas přátelské prostředí. Před 18 lety na to soustředila pozornost dokonce vrcholná schůzka premiérů a prezidentů (Evropská rada) a dala podnět ke vzniku Evropského akčního plánu. Evropská komise je úkolu ujala roku 2002, ale než se věci tro-

chu rozhýbaly (vlezla nám do toho i finanční krize), uteklo 12 let, než se objevil pilotní projekt, tedy první představa, jak by to mohlo fungovat v praxi. Na to navázal Evropský parlament 23. října 2018, když ve své rezoluci v podstatě zdůraznil, aby už se s tím Evropským akčním plánem proboha opravdu začalo.

Bruselská konference proběhne 6. února a po shrnutí 30 letého vývoje myšlenky, které přednese generální tajemník EFES Marc Mathieu, otevře debatu příklady nejlepší praxe.

Ty byly úmyslně vybrány z velkých podniků, jako je rakouský ocelářský gigant Voestalpine, francouzský výrobce stavebnin Saint-Gobain nebo globální elektrotechnický výrobce Siemens se sídlem v Mnichově.

Navazující panel se soustředí na pohled příslušných zaměstnaneckých asociací, kde budou dominovat zkušenosti z Francie a Británie. Nám nejbližší je zástupce polského Fondu pro rozvoj zaměstnaneckého vlastnictví.

Ve třetí části konference proběhne debata s europoslanci. Má to zajímavý politický náter, protože daného tématu, které silně zazní při květnových volbách do Evropského parlamentu, se ujala Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE). České ANO, které je členem této skupiny, v seznamu mluvčích nikoho nemá, ale snad to budou aspoň aktivně sledovat, protože dosavadní přístup k zaměstnaneckému vlastnictví v ČR bylo možno charakterizovat slovy „nepřátelská netečnost“. Jednu chvíli u nás byla zrušena dokonce i volba zástupců zaměstnanců do dozorcích rad.

Konkrétní přípravy Evropského akčního plánu pro zaměstnanecké vlastnictví akcií popíší nakonec vi-

► Valdis Dombrovskis

ceprezident Evropské komise Valdis Dombrovskis a eurokomisařka pro digitální ekonomiku Mariya Gabrielová.

Výsledkům konference se budeme samozřejmě věnovat, ale v tuto chvíli můžeme ilustrovat kvas v oblasti zaměstnanecké spoluúčasti a dalších formách ekonomické demokracie pozoruhodným přehledem aktuálního zpravodajství. Přináší ho pravidelně web www.efesonline.org, a jen za loňský prosinec se tam našlo 34 pozoruhodných článků v 11 zemích: Rakousko, Dánsko, Francie, Irsko, Indie, Itálie, Jamajka, Maroko, Nizozemsko, Spojené království, USA. Uvedme aspoň některé:

► **Rakousko:** Akciový podíl zaměstnanců Voestalpine a 150 dceřiných společností v Evropě se zvýšil z 13,8 na 15%, když zaměstnanci převzali jen od března dalších 2,2 milionu nových akcií s hodnotou zhruba 30 euro za jednu. Společnost už má 25 000 zaměstnaneckých akcionářů, kteří drží 24 milionů akcií.

► **Dánsko:** Výrobce zdravotnického zařízení Ambu Nový přijal nový plán spolupráce zaměstnanců.

► **Francie:** Podle údajů Amundova barometru zaměstnaneckých akcií rok 2018 přinesl ve velkých společnostech historicky největší rozvoj této formy ekonomické demokracie. Ukazuje se také, že společnosti stále častěji rozvíjejí tento vlastnický model i na mezinárodní úrovni.

► **Irsko:** V irském tisku se otevřela debata o vlastnictví zaměstnanců jako obchodním modelem, který kultivuje dlouhodobé uvažování, podporuje kolektivní spolupráci, zvyšuje produktivitu a konkurenceschopnost a je zároveň transparentní a vhodný pro růstové strategie. Podle listu Independent je proto nepochopitelné, proč je vláda přehlídí – a přitom pořád zdůrazňuje záměr podpořit malé a střední podnikání.

► **Itálie:** První výkup zaměstnanců v Mezzogiorno. Vlastnické podíly zaměstnanců společnosti Alitalia.

► **Nizozemsko:** Plán zaměstnanců společnosti Infi.

► **Spojené království:** Nové firmy prodávané trustům zaměstnaneckého vlastnictví.

► **USA:** Americký list Intercept klade strategickou otázku: Mohlo by se vlastnictví zaměstnanců stát další velkou hospodářskou politikou? Je jasné, že si odpoví: Ano. Avšak nejde o prázdný výkřik, ale program, který hájí senátor Bernie Sanders, jehož dravý postup v minulých volbách ukázal, že to není žádný outsider. ◀
(zf)

OHLASY

DOBŘÝ DEN,

Děkuji a přeji vše dobré v novém roce.

Domnívám se, že k urychlení zlepšení stavu by bylo dobré zavést přímou volbu starostů, jak to navrhuje p. Zeman. Lidé by měli pocit z užitečnosti voleb.

A to by šlo možná formou petice nebo referenda.

Je také zajímavé hnutí Cesta. V minulých volbách nemohlo uspět, ale situace ve společnosti se mění rychle.

S pozdravem

Miroslava Frymlová

Zpravodaj AZ
(únor 2019)

Redaktor
Michal Černý

Grafický design a sazba
Michal Černý

Korektury
Suzana Exnerová

Do tohoto čísla
přispěli:

Jan Kristek, Ilona Švihlíková,
Karel Růžička, Daniel Glas,
Zbyněk Fiala, Přemysl Votava

Zdroj fotografií
www.freeimages.com

KONTAKTY

Web: www.alternativazdola.cz
E-mail: info@alternativazdola.cz
Facebook: www.facebook.com/alternativa.zdola
YouTube: kanál AlternativaZdola
Zpravodaj: zpravodaj-az@seznam.cz